

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Механіко-математичний факультет
Кафедра механіки

Затверджено
на засіданні кафедри механіки
механіко-математичного факультету
Львівського національного
університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 27 серпня 2025 р.)

В.о. завідувача кафедри механіки
Станкевич В.З.

Силабус з навчальної дисципліни
“Комп’ютерне моделювання задач термомеханіки”,
що викладається в межах ОПП (ОПН)
“Інформаційні технології моделювання механічних процесів і
систем”
другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів зі
спеціальності F1 “Прикладна математика”

Назва дисципліни	Комп'ютерне моделювання задач термомеханіки
Адреса викладання дисципліни	Головний корпус ЛНУ ім. І. Франка м. Львів, вул. Університетська, 1
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Механіко-математичний факультет Кафедра механіки
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	F – Інформаційні технології F1 – Прикладна математика
Викладачі дисципліни	Станкевич Володимир Зенонович, професор кафедри механіки, доктор фізико-математичних наук, професор
Контактна інформація викладачів	volodymyr.stankevych@lnu.edu.ua https://new.mmf.lnu.edu.ua/employee/----- ; Головний корпус ЛНУ ім. І. Франка, каб. 148. м. Львів, вул. Університетська, 1
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/лабораторних занять (за попередньою домовленістю). Також можливі онлайн-консультації через платформу ZOOM.
Сторінка дисципліни	
Інформація про дисципліну	Дисципліна “Комп'ютерне моделювання задач термомеханіки” є нормативною дисципліною зі спеціальності F1 – “Прикладна математика” для освітньої програми “Інформаційні технології моделювання механічних процесів і систем”, яка викладається в 1-му семестрі в обсязі 4-ох кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація дисципліни	Спецкурс знайомить з числово-аналітичними методами розрахунків температурних напружень та деформацій в будівельних та механічних конструкціях і устаткуваннях. Спецкурс охоплює прикладну теорію термопружності, за основу якої прийнято квазістатичну теорію, яка ґрунтується на гіпотезах Дюамеля–Неймана (виключення з розгляду ефектів динамічності та зв'язаності пружного і температурного полів), а також на принципі суперпозиції механічної дії силових навантажень і температури. Спецкурс присвячений розрахункам на міцність та жорсткість елементів конструкцій під дією температурних навантажень.
Мета та цілі дисципліни	Метою вивчення дисципліни є: формування у студентів фундаментальних знань в області дослідження напружено-деформівного стану пружних тіл під дією температурних полів. Завданням вивчення навчальної дисципліни є: коректний вибір студентами розрахункових схем елементів конструкцій; формування навичок практичних розрахунків термопружного стану елементів машин під дією температурних навантажень; оволодіння комп'ютерним моделюванням дослідження термопружного та деформівного станів виробів.

<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p style="text-align: center;"><i>Основна література</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ю.С. Постольник, В.Ю. Солод. Інженерна термомеханіка. – Дніпродзержинськ: ДДТУ. – 2006. – 247 с. 2. Barron R.F., Barron B.R. Design for Thermal Stresses. – John Wiley & Sons Publ. – 2012. – 530 p. 3. Noda N., Hetnarski R.B., Tanigawa Y. Thermal Stresses. – Taylor & Francis Publ. – 2003. – 508 p. 4. Hetnarski R.B., Eslami M.R. Thermal Stresses – Advanced Theory and Applications. – Springer. – 2009. – 579 p. 5. Das B. Problems and Solutions in Thermoelasticity and Magnetoelastocity. – Springer. – 2017. – 112 p. <p style="text-align: center;"><i>Додаткова література</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Писаренко Г.С., Квітка О.Я., Уманський Е.С. Опір матеріалів. – К. : Вища школа, 2004. – 635 с. 7. Bruhns O.T. Advanced Mechanics of Solids. – Springer. – 2003. – 206 p. 8. Eslami M.R., Hetnarski R.B., Ignaczak J., Noda N., Sumi N., Tanigawa Y. Theory of Elasticity and Thermal Stresses. Explanations, Problems and Solutions. – Springer. – 2013. – 786 p. 9. Kurowski P.M. Thermal Analysis with SolidWorks Simulation 2019 and Flow Simulation 2019. – SDC Publ. – 2019. – 296 p.
<p>Обсяг курсу</p>	<p>Загальний обсяг: 120 годин. Аудиторних занять: 48 год., з них 32 год. лекцій та 16 годин лабораторних занять. Самостійної роботи: 72 год.</p>
<p>Очікувані результати навчання</p>	<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – методи визначення температурних напружень і деформацій в пружних тілах під дією теплового і силового навантажень; <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – визначати температурні напруження і деформації у стрижневих елементах конструкцій під дією нерівномірного нагрівання (охолодження); – проводити розрахунки на міцність, жорсткість і стійкість статично-визначуваних та статично-невизначуваних стрижневих конструкцій при різних способах їх закріплення; – визначати температурні напруження і деформації у пластинах, тілах циліндричної та сферичної конфігурацій під дією нерівномірного нагрівання (охолодження); – використовувати наближені методи розв'язування задач термомеханіки; – моделювати засобами комп'ютерної симуляції термопружну поведінку механічних систем.
<p>Ключові слова</p>	<p>Нерівномірне нагрівання (охолодження), температурні напруження і деформації, диференціальні рівняння термопружності.</p>
<p>Формат курсу</p>	<p>Очний, дистанційний</p>

	Проведення лекцій, лабораторних робіт і консультацій.
Теми	<ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет і основні завдання інженерної термомеханіки, основні гіпотези, реальний об'єкт і розрахункова модель у термомеханіці. 2. Основні співвідношення та постава задач термопружності. 3. Температурні зусилля та напруження у конусному брусі прямокутного та круглого поперечних перерізів. 4. Температурні напруження в одно- та двошаровій балках при нерівномірному нагрівання (охолодження) її поверхонь. 5. Диференціальні рівняння прогинів балки-стояка для випадку розподіленої зміни температури. 6. Метод сил розкриття статичної невизначуваності стрижневих систем при сумісній дії теплового і силового навантажень. 7. Дослідження термопружного стану круглої пластинки під дією симетричного та несиметричного (по товщині) теплового навантаження. 8. Дослідження термопружного стану товстостінного циліндра під дією нерівномірного (по товщині стінки) теплового навантаження. 9. Дослідження термопружного стану товстостінної сфери під дією нерівномірного (по товщині стінки) теплового навантаження.
Підсумковий контроль, форма	Іспит у кінці семестру
Пререквізити	<p>Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з</p> <ul style="list-style-type: none"> - теоретичної механіки; - математичного аналізу; - опору матеріалів; - диференціальних рівнянь, <p>достатніх для сприйняття методів термопружних розрахунків елементів конструкцій.</p>
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентації, лекції Індивідуальні завдання Лабораторні роботи
Необхідне обладнання	<p>Для проведення лекційних занять: комп'ютер (мінімальні характеристики: процесор Intel Core i3, 4ГБ оперативної пам'яті), доступ до мережі Internet, засоби мультимедіа (в т.ч. проектор).</p> <p>Для проведення практичних/лабораторних занять: комп'ютер (мінімальні характеристики: процесор Intel Core i3, 4ГБ оперативної пам'яті), доступ до мережі Internet.</p> <p>Необхідне програмне забезпечення включає в себе ОС Windows 10, програмні додатки (MS Teams, Jupyter Notebook з вбудованим компілятором мови програмування Python).</p>
	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • індивідуальні завдання: 30% семестрової оцінки; максимальна

Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)

кількість балів 30;

- опрацювання лекційного матеріалу: 10% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 10;

- виконання лабораторних робіт: 10% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 10;

- екзамен: 2 практичні завдання по 10 балів, 1 завдання з комп'ютерної симуляції на 10 балів, 2-а теоретичні питання по 10 балів. Всього: 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50.

Підсумкова максимальна кількість балів 100.

Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають одне індивідуальне завдання.

Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції та лабораторні заняття курсу. Студенти повинні інформувати викладача про неможливість відвідувати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів визначених для виконання всіх видів письмових робіт та індивідуальних завдань, передбачених курсом.

Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані при поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час лабораторного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

Оцінювання індивідуального практичного завдання відбувається шляхом захисту написаних студентом вдома 3-х практичних робіт (0-10 балів за одну роботу) та 2-х аудиторних лабораторних робіт з комп'ютерної симуляції (0-5 балів за одну роботу).

Бали оцінювання написаних студентом вдома практичних робіт та аудиторних лабораторних робіт нараховуються за наступним співвідношенням:

9, 10 – робота цілком і повністю відображає завдання студента, містить правильні висновки і числові результати, ілюстрована відповідними рисунками/епюрами, які правильно відображають суть виконаного завдання, студент має повне розуміння розглянутої теми, надає правильні відповіді на запитання по темі;

7, 8 – робота цілком і повністю відображає завдання студента, містить правильні висновки, але незначні хибні числові результати, ілюстрована відповідними рисунками/епюрами, які правильно відображають суть виконаного завдання, студент має повне розуміння розглянутої теми, надає правильні відповіді на запитання по темі;

5, 6 – робота в достатній мірі відображає завдання студента, містить допустимі висновки, частково ілюстрована відповідними рисунками/епюрами, які частково відображають суть виконаного завдання, студент достатньо розуміє принципи виконаної ним роботи, присутні неточності числових результатів, незначні помилки у відповідях на запитання по темі;

3, 4 – робота містить загальні формулювання завдання, висновки нечіткі, частково відсутні необхідні рисунки/епюри, студент не досить добре розуміє розглянутий матеріал, надає неточні/неконкретні відповіді на запитання по темі;

1, 2 – робота не містить формулювання завдання, висновки необґрунтовані чи неповні, необхідні рисунки/епюри відсутні, студент погано розуміє розглянутий матеріал, в більшості надає помилкові відповіді на питання по темі;

0 – робота не виконана/не відповідає темі, студент зовсім не засвоїв розглянутий матеріал.

Бали оцінювання комп'ютерної симуляції студентом відповідної аудиторної лабораторної роботи нараховуються за наступним співвідношенням:

5 – правильно побудована геометрична модель досліджуваного об'єкту; коректно задано крайові умови закріплення та навантаження; вірно вибрано матеріал об'єкту, вид розрахунку та скінченно-елементне розбиття геометричної моделі; отримано правильні числові результати, які відображають фізичну суть поведінки досліджуваного об'єкту; студент має повне розуміння процесу комп'ютерного моделювання, надає правильні відповіді на запитання по темі;

4 – правильно побудована геометрична модель досліджуваного об'єкту; коректно задано крайові умови закріплення та навантаження; похибка у виборі матеріалу об'єкту/виду розрахунку/скінченно-елементного розбиття геометричної моделі; отримано частково хибні числові результати; студент має повне розуміння процесу комп'ютерного моделювання, надає правильні відповіді на запитання по темі;

3 – правильно побудована геометрична модель досліджуваного об'єкту; частково неправильний вибір крайових умов закріплення та навантаження; коректне задання матеріалу об'єкту, виду розрахунку, скінченно-елементного розбиття геометричної моделі; отримано частково хибні числові результати; студент має часткове розуміння процесу комп'ютерного моделювання,

	<p>надає нечіткі відповіді на запитання по темі; 2 – правильно побудована геометрична модель досліджуваного об'єкту; частково неправильний вибір крайових умов закріплення та навантаження; похибка у виборі матеріалу об'єкту/виду розрахунку/скінченно-елементного розбиття геометричної моделі; отримано хибні числові результати; студент має часткове розуміння процесу комп'ютерного моделювання, надає нечіткі відповіді на запитання по темі; 1 – правильно побудована геометрична модель досліджуваного об'єкту; частково неправильний вибір крайових умов закріплення та навантаження; невірний вибір матеріалу об'єкту/виду розрахунку/скінченно-елементного розбиття геометричної моделі; отримано хибні числові результати; студент не розуміє процес комп'ютерного моделювання, не дає відповіді на запитання по темі; 0 – робота не виконана, студент зовсім не засвоїв розглянутий матеріал.</p> <p>Оцінювання завдань екзаменаційних робіт відбувається шляхом перевірки написаної студентом в аудиторії письмової роботи, яка складається з 2-х практичних завдань по 10 балів, 1-го завдання з комп'ютерної симуляції по 10 балів, 2-х теоретичних питань по 10 балів.</p> <p>Відсотки нарахування балів оцінювання відповіді на кожне завдання нараховуються за наступним співвідношенням: 75-100% – тема відтворюється в повному обсязі, правильно, обґрунтовано, логічно; 50-75% – відтворюється значна частина розглянутої теми, проте присутні неточності та/або невідповідності; 25-50% – виявлено множинні неточності та невідповідності, пояснення відсутні чи частково помилкові; 0-25% – тему майже не розкрито, кількість викладеного матеріалу не відповідає загальним нормам обраного виду роботи.</p>
<p>Питання до екзамену (чи питання на контрольні роботи)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Основні гіпотези, реальний об'єкт і розрахункова модель у термомеханіці. – Основні співвідношення та постава задач зв'язаної термопружності для випадку усталених коливань; задачі температурних напружень; статичної задачі термопружності. – Температурні зусилля і напруження розтягування (стискування) у прямолінійному брусі. – Температурний згин балки. Визначальні диференціальні рівняння та крайові умови. – Температурні напруження і деформації у балці під дією сумісного теплового і силового навантажень. – Температурна втрата стійкості балки-стояка. – Метод сил розкриття статичної невизначуваності стрижневих систем під сумісною дією теплового і силового навантажень. – Визначальні співвідношення плоскої задачі термопружності в

	<p>полярній системі координат. Дослідження термопружного стану круглої пластинки.</p> <p>– Визначальні співвідношення задач термопружності у циліндричній системі координат. Дослідження термопружного стану товстостінного циліндра.</p> <p>– Визначальні співвідношення задач термопружності у сферичній системі координат. Дослідження термопружного стану товстостінної сфери.</p>
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

Схема курсу

Тиж.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література. Ресурси в інтернеті	Завдання, год.	Термін виконання
1	Тема 1. Роль наближених методів механіки та математики у дослідженнях проблем термомеханіки. Предмет і завдання інженерної термомеханіки.	лекц.	[1–8]	2	1 тиждень
2	Тема 1. Основні гіпотези, реальний об'єкт і розрахункова модель у термомеханіці. Основні співвідношення та постава задач зв'язаної термопружності.	лекц.	[1–8]	2	1 тиждень
2	Тема 2. Температурні зусилля та напруження у конусних брусах прямокутного та круглого (кільцевого) поперечних перерізів, защемлених обидвома кінцями. .	лаб.	[1–8]	2	1 тиждень
3	Тема 3. Основні співвідношення та постава задач зв'язаної термопружності для випадку усталених коливань; задачі температурних напружень; статичної задачі термопружності.	лекц.	[1–8]	2	1 тиждень
4	Тема 3. Температурні зусилля і напруження розтягування (стискування) у прямолінійному брусі. Визначальні диференціальні рівняння та крайові умови.	лекц.	[1–8]	2	1 тиждень
4	Тема 4. Визначення температурних зусиль у прямолінійному брусі за різних умов закріплень його кінців.	лаб.	[1–8]	2	1 тиждень
	Тема 5. Температурні зусилля і напруження розтя-				

5	гування (стискування) у двох паралельно з'єднаних прямолінійних брусах.	лекц.	[1–8]	2	1 тиждень
6	Тема 5. Температурний згин балки. Визначальні диференціальні рівняння та крайові умови. Загальна техніка визначення температурних зусиль.	лекц.	[1–8]	2	1 тиждень
6	Тема 6. Визначення температурних напружень у балці прямокутного перерізу від нерівномірного розподілу температури на її поверхнях.	лаб.	[1–8]	2	1 тиждень
7	Тема 7. Температурні зусилля, напруження і деформації у балці під дією нерівномірного розподілу температури на її поверхнях.	лекц.	[1–8]	2	1 тиждень
8	Тема 7. Температурні напруження і деформації у балці під дією сумісного теплового і силового навантажень.	лекц.	[1–8]	2	1 тиждень
8	Тема 8. Комп'ютерна симуляція термопружного стану прямолінійного бруса сталого попереччя з двома зацемленими кінцями.	лаб.	[9]	2	1 тиждень
9	Тема 9. Температурна втрата стійкості балки-стояка. Визначальні диференціальні співвідношення та крайові умови.	лекц.	[1–8]	2	1 тиждень
10	Тема 9. Дослідження термопружного стану та втрати стійкості балки-стояка за різних крайових умов закріплення її кінців.	лекц.	[1–8]	2	1 тиждень
10	Тема 10. Комп'ютерна симуляція термопружного стану балки прямокутного перерізу.	лаб.	[9]	2	1 тиждень
11	Тема 11. Статично-невизначувані стрижневі системи під сумісною дією теплового і силового навантажень.	лекц.	[1–8]	2	1 тиждень
12	Тема 11. Метод сил розкриття статичної невизначуваності стрижневих систем під сумісною дією теплового і силового навантажень.	лекц.	[1–8]	2	1 тиждень
12	Тема 12. Комп'ютерна симуляція термопружного стану круглої пластинки.	лаб.	[9]	2	1 тиждень
	Тема 13. Визначальні спі-				

13	ввідношення плоскої задачі термопружності в полярній системі координат. Дослідження термопружного стану круглої пластинки під рівномірним (по товщині пластинки) нагріванням.	лекц.	[1–8]	2	1 тиждень
14	Тема 13. Термопружний згин круглої пластинки.	лекц.	[1–8]	2	1 тиждень
14	Тема 14. Комп'ютерна симуляція термопружного стану товстостінного циліндра.	лаб.	[9]	2	1 тиждень
15	Тема 15. Визначальні співвідношення задач термопружності у циліндричній системі координат. Дослідження термопружного стану товстостінного циліндра.	лекц.	[1–8]	2	1 тиждень
16	Тема 15. Визначальні співвідношення задач термопружності у сферичній системі координат. Дослідження термопружного стану товстостінної сфери.	лекц.	[1–8]	2	1 тиждень
16	Тема 16. Комп'ютерна симуляція термопружного стану товстостінної сфери.	лаб.	[9]	2	1 тиждень
16	Проведення іспиту			48	
Матеріали для самостійного опрацювання					
6	Дослідження термопружного стану стрижневих елементів конструкцій з композитних матеріалів.	самостійне опрацювання	[1–9]	6	2 тижні
9	Комп'ютерний аналіз термопружного стану прямокутних пластин з різнотипними крайовими умовами закріплення країв.	самостійне опрацювання	[1–9]	6	2 тижні
14	Комп'ютерний аналіз термопружного стану двошарових товстостінних циліндра та сфери.	самостійне опрацювання	[1–9]	6	2 тижні